

INHOUDSTAFEL

Voorwoord	5
Inleiding	7

DEEL 1: DE VLAAMSE STAANDE KLOK

Hoofdstuk 1:

De Europese context

Van de eerste tijdsaanduiding tot de staande klok	13
De politieke achtergrond van de Vlaamse staande klok in de 18de en begin 19de eeuw	15
De rampzalige zeventiende eeuw	15
De Oostenrijkse Habsburgers en Karel van Lotharingen	15
Van Jozef II tot de Belgische onafhankelijkheid	17
De staande klok in Europa	18
Engeland	18
Frankrijk	21
Nederland	23
Duitsland en Oostenrijk	26
De Scandinavische landen	27

Hoofdstuk 2

De staande klok in Vlaanderen

Begin en einde van de staande klok in Vlaanderen	29
Spreiding van de Vlaamse en Limburgse staande klokken	31
De Limburgse staande klok	33
Ontstaan en groei	33
Het uurwerk	34
De wijzerplaat	38
De Vlaamse staande klok	39
Ontstaan en groei	39
Het uurwerk	41
De wijzerplaat	44
De grondstoffen	45
De vierkantige wijzerplaat als oudste	45
De getoogde wijzerplaat	46
De intrede van het glas	47
De cijferring	48
Ornamenten, wijzers, wekkerschijfje en graveerwerk	50
Bijzondere wijzerplaten en complicaties	51
Eigenaardigheden	54

Meidenklokken	57
Stijlen en kasten	58
Gebreken van de Vlaamse staande klok	62

Hoofdstuk 3

Makers van staande klokken in Vlaanderen

Het beroep van klokkenmaker	65
De invloed van de gilden	65
Familietradities	68
Productieomvang	71
De maker van staande klokken en zijn signatuur	73
De signatuur	73
Nederlandstalige signaturen	74
De signatuur met een Latijns tintje	75
De signatuur onder Franse invloed	75
De gemengde signatuur	77
Het nummeren van staande klokken	77
Klokkenmakers en hun genummerde klokken	77
Over het gebruik van het nummeren	80
De uurwerkmakersfamilie Pe(e)ters uit Zutendaal	81
De klokkenmakersfamilie Pe(e)ters	81
Thomas Peters Senior (1732-1806)	83
F. Peters	85
Matthieu Peters (1772-1848)	86
N. L. Peeters	88
Jan Mathijs Peeters (1840-na 1868)	88
Jacques Peeters (1785-1837)	89
Jacobus Peeters (1842-1894)	91
Lijst van de Pe(e)tersklokken per nummer	92
Vraagtekens bij de klokken van de familie Pe(e)ters	93
De klokkenmakers uit Hamont	94
Burgemeester Antonius Jacobus Smeets	94
De nummers van de staande klokken van Theodoor Mertens	97

Hoofdstuk 4

De Vlaamse staande klok vandaag

Zorgen omtrent de Vlaamse staande klok	99
Conservatie en restauratie	101
Over conservatie	101
Over restauratie	101
Een staande klok dateren	103
Epigrafie en rechtsreeks bronnen	103
Technologische eigenschappen	105
Archieven	105

Verzorging	106
Hoe uit elkaar nemen	106
Het plaatsen en onderhouden	106
Het opwinden en juistzetten	107
Waarom Vlaamse staande klokken verzamelen	109
Identiteitskaart van een staande klok	110

Hoofdstuk 5

Cijfers

Lijst van makers van staande klokken en hun werk	115
Evolutie van het aantal makers van klokken	129
Makers van staande klokken in enkele Vlaamse steden	130
Belangrijke centra	130
Antwerpen	130
Brussel	132
Gent	133
Mechelen	133
Brugge, Leuven, Hasselt	134
Enkele andere centra	138

DEEL II: UURWERKMAKERS IN VLAANDEREN

Inleiding	141
Vademecum	143
Uurwerkmakerslijst (meer dan 2600 Vlaamse uurwerkmakers)	145
Uurwerkmakers per gemeente	335
Glossarium	361
Bibliografie	363
Inhoudstafel	367